

Het professioneel statuut in de praktijk

Met de Wet Beroep Leraar en het Lerarenregister hebben leraren een duidelijke eigen verantwoordelijkheid gekregen, met zeggenschap over vakinhoud, didactiek, pedagogiek en het beoordelen van prestaties van leerlingen.

Deze zeggenschap over vakinhoud, didactiek, pedagogiek en het beoordelen van prestaties van leerlingen houdt in dat je samen met je collega's én met je schoolbestuur bepaalt:

- A. wat de inhoud van de lesstof is;
- B. op welke manier de lesstof wordt aangeboden aan de leerlingen en welke middelen daarbij gebruikt worden;
- C. welke pedagogisch-didactische aanpak op school wordt gebruikt en toegepast (bijvoorbeeld bij leerlingenbegeleiding en oudercontacten),
- D. Hoe jij en je collega's, als onderdeel van het lerarenteam, jullie bekwaamheid onderhouden, waarbij jullie rekening houden met de onderdelen A, B en C.

Voldoende zeggenschap

Om je werk als leraar goed te kunnen doen, moet je van je bestuur en schoolleiding voldoende zeggenschap krijgen over de invulling van je werk, vanzelfsprekend binnen de kaders van het onderwijskundig beleid van je school. Op school maak je afspraken over de afstemming van de professionele ruimte van jou en je collega's met het schoolbeleid. Leraren kunnen bijvoorbeeld met hun bestuur afspreken dat de school een lerarenberaad heeft en dat een vertegenwoordiging van leraren uit het beraad regelmatig overlegt met het bestuur of met de leiding van de school.

Schoolbestuur eindverantwoordelijk

Het schoolbestuur blijft eindverantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs, voor het functioneren van de school en voor het personeelsbeleid. Met de Wet Beroep Leraar en het lerarenregister is het schoolbestuur nu verplicht om bij het opstellen en uitvoeren van dit beleid rekening te houden met de basisprincipes van goed leraarschap die onderdeel zijn van een professionele standaard van leraren en om met leraren afspraken te maken om ieders verantwoordelijkheid goed te regelen en vast te leggen.

Professioneel statuut – professionele standaard

In deze wet staat ook dat het bevoegd gezag, dus het schoolbestuur, in overleg met de betrokken leraren een professioneel statuut opstelt. In dit statuut staan de afspraken die het schoolbestuur met de leraren gemaakt heeft over de manier waarop de zeggenschap van leraren is geregeld. Het professioneel statuut moet rekening houden met de professionele standaard, waarin de leraren als beroepsgroep (minimum-)richtlijnen over het gedrag hebben vastgelegd.

De praktijk

Iedere school is per 1 augustus 2018 verplicht om een professioneel statuut te hebben, de onderwijsinspectie heeft echter aangegeven hierop het eerste jaar niet actief te controleren. Veel scholen zijn inmiddels actief aan de slag met het opstellen van een professioneel statuut. De VO raad heeft daarvoor een handreiking voor besturen en schoolleiders gepubliceerd. De gezamenlijke vakbonden (AOB, CNV en FvOV) hebben voor leraren en docenten een handreiking gemaakt.

Beide handreikingen geven aan dat een werkbaar en toepasbaar professioneel statuut begint met een professionele dialoog tussen de schoolleiding en leraren: een gezamenlijk proces van betrokkenen waarbij er invulling wordt gegeven aan de zeggenschap uit de Wet beroep leraar.

Een echte dialoog vergt een geschikte overlegvorm die zorgt voor draagvlak en participatie bij alle actoren. Daarvoor zijn verschillende (informele) vormen mogelijk: een projectgroep, een klankbordgroep, rondetafelgesprekken, gebruik maken van bestaande overlegvormen zoals commissies, teams, een opinieonderzoek onder alle betrokkenen. Of een combinatie van verschillende overlegvormen. Dat zal per school verschillen en het succes van een professioneel statuut zal vooral afhangen van het draagvlak van de uitkomsten van een dialoog. Bij het kiezen van een overlegvorm zal daarom vooral de vraag: Is er voldoende recht gedaan aan de stem van andere betrokkenen? van belang zijn. Voor de inhoud van de dialoog geven de handreikingen van de werkgevers en vakbonden goede richtlijnen en een stappenplan om tot een gedragen professioneel statuut te komen. Er zijn inmiddels ook voorbeelden en formats uit de praktijk voorhanden. De vereniging Ons Middelbaar Onderwijs (OMO) heeft een format voor het professioneel statuut opgenomen in haar beleid dat (globaal) is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

1. **Doel:** professionele ruimte van de leraar waarborgen en stimulans voor professionele dialoog om onderwijskundig beleid te stimuleren en goede onderwijs te geven.
wat is de betekenis van het professioneel statuut op onze school?
2. **Professionele ruimte en zeggenschap van leraar:** vormgeven binnen de visie en kaders van onderwijskundig beleid van de school.
op welke wijze krijgt de professionele ruimte vorm op onze school?
3. **Betrokkenheid bij besluitvorming:** Hoe wordt draagvlak en betrokkenheid vormgegeven en gefaciliteerd in de school?
4. **Rollen, verantwoordelijkheden en verhoudingen:** wie doet wat, wie heeft welke verantwoordelijkheden en wat zijn de gedeelde verantwoordelijkheden?
hoe krijgen deze rollen en verantwoordelijkheden vorm in het statuut?
5. **Randvoorwaarden:** Hoe blijft een statuut een dynamisch instrument en houden we de dialoog op school gaande?

Elke OMO school kan met gebruik van dit format de dialoog aangaan en aan de hand daarvan een professioneel statuut opstellen waarbij de verschillende onderdelen uit het format op schoolniveau ingevuld en vastgelegd worden.

Voion, het arbeidsmarktplatform en opleidingsfonds in het voortgezet onderwijs ondersteunt dit jaar tien pilotscholen bij de totstandkoming van een professioneel statuut. De ervaringen, opgedane kennis en de eindproducten van deze pilotscholen deelt Voion via de website (www.voion.nl) met de sector.

Op de site zijn nu al prikkelende stellingen beschikbaar die gebruikt kunnen worden voor een gesprek tussen collega's. Een voorproefje:

- Ik wil zeggenschap over alles wat er in deze school gebeurt.
- Mijn team heeft geen teamleider nodig.
- Ik ben baas in mijn eigen klas, ik bepaal zelf wat er gebeurt.
- Er mag mij verplicht worden om les te geven uit een goedkopere lesmethode.
- Het is de taak van de schooldirectie om de financiën op orde te houden.
- Als docent volg ik de schoolregels, ook als ik hier zelf niet achter sta.
- Leerlingen die ik geen les geef, zijn ook niet mijn verantwoordelijkheid.
- Als docent mag ik gevraagd worden om een verklaring te geven voor de cijfers die ik geef aan leerlingen.
- School kan mij verplichten dat ik als docent gebruik moet maken van ICT in mijn lessen.
- De identiteit van de school is leidend, ik pas mijn handelen daarop aan.

Belangstelling voor ondersteuning bij gesprekken/scholing over het professioneel statuut? Neem contact op met Henry van Bergen henry.vanbergen@fvov.nl